

A 39. számban közölt fejtörő kérdések megfejtése:

Számítási kérdés: A gondolt szám 3. **Földrajzi kérdés:** Bober folyó. Krossennel ömlik az Oderába. **Történelmi kérdés:** Kenyérmező. 1479-ben. **Természettudományi kérdés:** Seregély (Sturnus vulgaris). **Képrejtvény:** Munka után édes a nyugalom.

Helyesen fejtették meg: *Simonyi István*, Laban Antal, Miróczky Árpád, ifj. *Deil Jenő*, László Sándor, Weisz Miksa, Vadas Zoltán, Huszár Kálmán, Steinschneider Ernő, Rátkay Géza, Gulovics Andor, Groedel Lajos, Steiner Izidor, Joannovits György, Dada András, Katz Bernát, Tschet Károly, Freyler József, Bartsch Sándor, ifj. Bujdosó József, Glósz Odón, Bohrandt Lajos, Tyll László és József, Gottlieb Arthur, Takács Gyula, Windt Lajos, Zomody József, Tekusch Oszkár, Schwarz Gábor, Ács Nagy István, Ungár Dezső, Géczy Géza, Schwitzer Zoltán, Berkovits Mór, Névedi Botka Andor, Steiner Vilmos, Rehorovszky Rezső, Kohlhub Péter, Borosnyay Oszkár, Roth Ottó, Tenner Pál, Jeney István, Torbics János, Kertész Tivadar, Wessely Imre, Litsek Zoltán, Bóné Endre, Sebők Dezső, Farmasy Antal, Rodowicz Tódor, Deutsch Dezső, Szabó Ferencz, Strasser József, Wittmann György, Schenkenberger József, Staud Gábor, Goldstein Armin, Feigler Othmár, Jankó Béla, Puskás Endre.

A kitűzött jutalomkönyveket: Verne Gyula «Bombarnac Klaudius» című regényét és Aeschylus «Orestia»-ját *Simonyi István* IV. oszt. tan. Makón (Szent István-tér) és ifj. *Deil Jenő* főgimn. VII. oszt. tanuló Kassán nyerték el.

SZERKESZTŐI TELEFON.

Balázs Dezső, Losonc. 1. A Toussaint-Langenscheidt rendszer a legmegbízhatóbb magánúton való nyelvtanulásra. 2. *Seccsio* = különválás, elszakadás. Újabb az a művészi irány, jobban mondván dívatot értjük rajta, mely a régi formákkal, hagyományokkal való szakításban léli föl létezését. — **Kellner Arnold**, Vác. Schiller kéredezett művei nincsenek lefordítva magyarra. Elavultak már, a mesternek nem java termékei közül valók. — **Weiszer Róbert**, Eperjes. „rendelést egy lap sem szokott adni — elvi okokból. Meleg üdvözlöt a derék «Magyar Társaságnak». — **Bóné Endre**, Debreczen. A múlt évfolyam minden száma kapható 10 kr-ért. — **Kunetz Béla** szabadkai előfizetők képes levelezőlapot szeretne váltani a kollégákkal. — **Kállai Emil**, Szeged. Szorgalmas önképzőköri tudósítónk év végén jutalomkönyvet kapnak. Tiszteletpéldány már nagyobb érdeméért jár. — **Balog Endre**, Marosvásárhely. Nem emlékezünk arra, hogy a kéreztett — erősen gyarló — versike valamely hetilapban megjelent volna. Egyébként nem gyarlósága a főbaja, hanem iránya. Kemény megrovást érdemel az az ifjú, ki önképzőkörbe ilyestmit be mer adni. Ha dalolni akar az a valaki, daloljon az Uristenről, hazáról, természetéről, diákéletéről és nem effajta léhaságokról. — **St. J.** Mezőtúr. Elfogadjuk tudósítónak. — **G. K.** Budapest. Várjuk a cikket. Üdvözlöt. — **Ditrichstein Viktor**, Arad. A megdicséret fordításnak alkalomadtán talán jut hely. Hogy hívják az eredetinek szerzőjét? — **Z. A.** Ungvár, **Z. J.** Temesvár, **L. G.** Kolozsvár, **L. A.** Igló, **Sz. Gy.** Székesfehérvár. Tudósítókül köszönettel elfogadjuk. — **Szabó Ferencz**. Mutatványszámok mennek. Ilyen lelkes hívek kellene minékünk, mint ön. — **Laczkó Géza**. A tudósításban keresztneveket elhagyni rossz szokás. — **Szabó Dezső**, Makó. Több egyenlő jó bizonyítványú tanuló közül vagy a kör vezető tanára jelölne ki a tisztviselőket, vagy ilyen esetben a tagok határoznának. — **K. E.** Budapest. Intézetükből már van tudósítónk. — **Tschet Károly**, Sopron. Elég szomorú dolog, hogy ez a német ifjúsági lap kúrja, hogy

külön kiadást tart Ausztria-Magyarország számára. Ifjúságunknak ezer módja van németül tanulni és valamennyi többet ér, mint ez. Tanuljon németül és — pártolja a «T. L.»-ját, a saját maga ifj. orgánusát. — **Küzdelenem a létért.** Életét szírtén szétzúzódó sajkához hasonlítja. Nagyobb joggal koczkaztathatná ezt a hasonlatot költeményéről. — **Solty Ferencz**, Szabadka. A kéreztett most végezi a debreczeni ev. ref. főgimnáziumot. — **F. S.** Vác. Október 6 ikára bőségesen el volt látva a lap alkalmi cikkekkel. — **Névmagyarosító.** U—U betűvel kezdődő magyarosításra alkalmas szép nevek: Ugróci, Uzsai, Utas, Uzoni, Udvaros, Ugari, Üllei, Üzbég, Üveges.

Bekötési táblánk

a tavalyi, általános tetszésben részesült minta szerint elkészültek és darabonként 80 krajczárért kaphatók a kiadóhivatalban. (IV. kerület Egyetem-utca 4. szám.)

Középiskolai Matematikai Lapok.

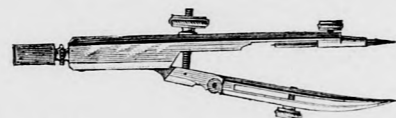
Előfizetési ár egész évre 4 korona.

A VII. évfolyam első száma a következő tartalommal jelent meg: Vázlatok a matematika történetéből (Archimedes). — Bűvös négyzetek. — Az Euler-féle egyenes. — A Középiskolai Matematikai Lapok jutalomdíjai. — Az érettségi vizsgálatok tételei. 20 kitűzött, 8 megoldott feladat. — A mai csillagászati világregendszer.

Mutatványszámokat szívesen küld a kiadóhivatal:

8380

Budapest, VI. Hunyadi tér 11.



Calderoni és Társa

Váci-utca 30. sz.

Ajánlanak a legnagyobb választékban legjobb minőségű iskolai rajzeszközöket 1 frt 50 krtól feljebb. Svájci rajzeszközök Kern vagy Gysi gyártmányai. Richter-féle precísió rajzeszközök. Riefler vagy Kints-féle henger alakú rajzeszközök eredeti gyári árakon.

Árjegyzékek bérmentve küldetnek.



REMÉNYI MIHÁLY

műhangszerész

üzletének jó hírneve biztosíték arra, hogy ott a legfinomabb hangszerek és húrok kaphatók. Specialis hegedű javításai, saját készítményű új hegedűi, melyekről a legnagyobb művészek: **Habay, Popper, Gobbi** tanár urak stb. igen elismerően nyilatkoztak, máris nagy tért hódítottak maguknak, mert az Operában, Zeneakadémiában és más művészek, régi hegedűjök helyett **Reményi** hegedűin játszanak, melyeknek a szakértői korok nagy jóvót jósónak.

Ipartelepe: **Budapest, Király-u. 44.** Képes árjegyzék ingyen és bérmentve. A **Tanulók Lapjára** hivatkozva minden vevő 10% engedményben részesül.

FRANKLIN-TÁRSULAT NYOMDÁJA.

TANULÓK LAPJA

A német. vallás- és közoktatási miniszterium által 1896. május 26-án kelt 26808. sz. alatt, Budapest székesfőváros tanácsa által 1895. augusztus hó 20-án 7376. szám alatt ajánlott középiskolai ifjúsági hetilap.

ELŐFIZETÉSI ÁRAK:	SZERKESZTI	FŐMUNKATÁRS:	SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVATAL:
Negyed évre --- 1 frt 20 kr.	DE RUPP KORNÉL	GAAL MÓZES.	Budapest,
Fél évre --- 2 frt 40 kr.	Kiadja a Franklin-Társulat magyar irodalmi intézet és könyvnyomda.		IV. ker., Egyetem-utca 4. szám.
Egész évre --- 4 frt 80 kr.	Kéziratokat nem adunk vissza.		
Megjelenik minden vasárnap.			

«Ezernyolczszáznegyvenkilenc október végén.»

A «Tanulók Lapja» számára.

Elhangzott az utolsó éljenzés, elrebbent az utolsó sóhajtas: a nagy idők jubileumának vége van. A másfél esztendő, melynek majd minden napján «annak a másik másfél évnek» sorban következő nevezetes eseményeit ünnepeltük, eltelt. 1849. október 6-a után az elnyomatás kínos ideje következett, 1899. október hatodikával véget éra jubileum, hogy helyet adjon a mindennapi élet prózai robot-munkájának.

S most októberben, midőn «elűlt a szilaj szélvihár», az évfordulók sorának bezártakor úgy érezzük, hogy nem teljes a mi kegyeletünk, ha nem szentelünk pár sort, néhány perczet egy *költemény* emlékének.

— Nagy események, világrázó tragédia évfordulója után egy verset jubilálni? kiálthatnak fel egyesek méltatlankodva.

— Mi volt az a vers? A Talpra Magyar? Hiszen arról megemlékeztünk már régen!

Nem, nem a Talpra Magyar volt, nem volt sem óda, sem lelkes

rapszódia, mégis méltó az emlékezetre. Még csak magyar vers sem volt, mégis megérdemli, hogy szívünkbe foglaljuk egy új félszázévre.

Negyvenkilenc októberében, az időtájt, midőn minden magyar ember, a ki bírja még, fogcsikorgatással ejti ki a *német* nevet, a melyhez a bukás, az eltiprás gondolata fűződik, megrezdülnek a húrok egy születésére nézve német költő lantján, megrezdülnek és hallga!... világra jön egy csodálatos költemény. Azoknak a nyelvén, a kik

a mi gyászunkat okozták, de olyan hangon, hogy nincs kétségünk: a költőt erre a versre a mi jó Istenünk, a magyarok Istene ihlette.

— Ki az a költő? Hogy hívják az énekét?

Ismeritek az újkori mondat, a mely itt születt a mi századunkban, ismeritek a királyné mondját, a ki nehezen viselte az aranykoronát? A ki biborban született s többet szenvedett, mint a sárkunyhók földhöz ragadt magzatai. A kinek bánatdúlta szívét irgalmatlan, buta tör döfte keresztül. A ki szerette azt a holt költőt, a ki élteben nem talált szeretetre; megemlékezett róla, a kit honfitársai el akartak erőnek erejével felejtetni; szobrot állított



AZ ARADI VÉRTANÚK SZOBRA.

annak, a kinek hazája még halóporában sem akar, nem tud megbocsátani.

Nos, már tudjátok, ki volt az a poéta. Heine Henrik, a mi boldogtalan Erzsébetünk boldogtalan kedves költője.

1849 októberében a tizennyolczadik hónapot töltötte Heine a Quartier Latin valamelyik padlásszobájában a világgal meghasonlottan. Testét a szörnyű kór kínjai, lelkét a világ állapotjáról való hírek gyötörték kegyetlenül.

Az elmúlt év májusa óta nem hagyta el azt a zúgot, melybe csak a gyéren süítő nap és a Mouche szeretete vetett világosságot. Akkor még elvanszorgott roskatag léptekkel a Louvreba, hogy utoljára megtekintse a milói Venust. Aztán mikor betelt a remek szobor szemléletével, hazament életfogytig tartó szobatómlőczébe.

S a nagy szélvész, a mely ezalatt végigseperte a vén Európát, elfúj egy pár sárgult levelet a Heine betegágyához. Ezek a falevelek aztán elbeszéltek a senyvedő dalnoknak, hogy azokért az eszmékért, melyeknek ő is lelkes, derék katonája volt, most vivják az élethalálharcot. Elbeszéltek, hogy az eszme harcossai babért, dicsőséget szereztek, de győzelmet — fájdalom — nem. És ezek a szélvész sodorta falevelek beszéltek a szenvedő költőnek egy parányi népről, a mely szembe szállott a sokszoros ellenséggel, küzdött és elbukott.

A mikor pedig a költő ezt az utolsó hírt meghallotta, midőn megtudta, hogy a magyar nemzet, melyet rajongva szeretett, elbukott, hogy Petőfi, a kit ismert és becsült, a harczterén lelte halálát, hogy a hatalom tizenhárom hős tábornokot Aradon kivégeztetett, nos, ekkor elfogta az ő szívét is a fájdalom meg a keserűség.

Lázás agya átszellemült.

Hitta ápoló barátneját, üljön az asztalhoz, aztán diktált neki.

S a versnek, melyet Mouche írt, ez volt a czime: 1849 októberében.

Bámulatós egy költemény. Keserűséggel kezdődik, majd a fájdalom tüzeiben megtisztult érzélem a legfenségesebb erővel nyilatkozik meg. A végén pedig a legistenibb sorok után cinizmusba sülyed. Elejétől végig meglátszik rajta, hogy a Heine műve. A nagyságban, a gyengeségben minden sor egyaránt rávall.

... Kitekint a költő az ablakon s elszáll a gondolatja szülőhazájára, Németországba. Ott már nyugalom van, emberéletek ezreivel megvásárolt nyugalom. Csak néha dördül el egy lövés... Talán

egy barátját lötték agyon, a kinek nem volt annyi esze, hogy elhordja az irháját.

Vagy talán tűzijáték a Goethe tiszteletére. Az ünneplésről eszébe jut Liszt Ferencz, a nagy zongora-virtuóz. A háború lezajlása után ő is felbukant s a beteg Heinét előnti az epe, hogy ez a nagy művész, a ki magyarnak született, nem restelte rúdul megtagadni nemzetét.

Szegény magyar halálba dül,
Szabadság végső vára veszve;
De Franczi hős ott épen ül,
Fogasra kardja felfüggesztve.

Ez a gúnyos csipés arra vonatkozik, hogy Liszt Ferencznek a 40-es évek elején a pesti polgárok egy diszkardot ajándékoztak s ezt bizony a nagy művész nem sietett kihúzni a hüvelyéből negyvennyolczban.

Hős Franczi él s mint tisztas agg,
Magyar harcáról mesélget majdan
Csodákat unokáinak:
Hejh, kardom így meg így forgattam!

És ekkor a költőt elfogja a lelkesedés, fellobban szívében a szenvedély úgy, mint soha egy művében sem. Elragadtatással zengi:

Úgy megszűkül német ruhám,
Nevét ha hallom a magyarnak,
Érzések tengerárja hány,
Lelkembe trombiták rivallnak.

És megesendül az ősi dal.
Föléled mondánk hős varázsa,
Kemény, szilaj, vad hangival
A Nibelungok pusztulása.

A pálya egy itt és amott,
S habár új lett a régi ének,
Csupán csak a név változott,
De ők a régi jó vitézek.

S a végzet is ép ugyanez.
A zászlók mily büszkén lobognak!
S a hős, mint rég, prédája lesz
Az állati nyers hatalomnak.

Sőt, jó magyar, itt ellened
Ökör medvével fogott össze:
És mégis vigaszod lehet,
Minket nem ére ily szerencse...*

«Hisz a ti legyőzőitek egész tisztességes bestiák,

* Az egész Gyulai Pál kitűnő fordítása.

KÜLÖNÖS VÉGRENDELET.

Verne Gyula regénye.

3

Egyedül jogositott magyar fordítás.

No de a kegyetlen halál nem volt annyira kegyetlen mégsem, midőn a százéves hölgyet vitte el, mint akkor, midőn Hypperbone J. Vilmost ragadta ki az élők sorából, a ki csak félszázadot élt, a ki férfikorának a javában élvezte dúsgazdag voltát.

Most a nagy vagyont, a sok milliót természetesen az *Eccentric Club* öröklé, mert azt az egész világ tudta, hogy Hypperbone J. Vilmos a Mohawk-streeti club termeiben inkább lakott, mint saját palotájában, mely a Salle-Streeten volt. Itt reggelizett, itt ebédel, itt pihent, itt játszott, de jól megjegyezzük, nem kártyázott soha, tőle ellehetek az úgynevezett zsebmetező vakmerő-játékok, melyek a nagy klubok játszótermeiben annyi embert tesznek tönkre.

Hypperbone J. Vilmos legkedvesebb s egyedül üzött játéka a *«Lúd-játék»* volt, a *«Nemes Lúd-Játék»*. Kimondhatatlan szenvedélyvel játszotta ezt, s a világ kincseért sem adta volna, ha ő maradt a győztes. Órák hosszáig elült mellette, az egyik mezőről ugrált a másikra, a mint a koczka eldöntötte, előbbre vagy hátrább vitte a lúd-jait, s valóságos izgatottság szállotta meg, ha hátrább szorult, játszótársa pedig előre haladt a sakktábla mezőin.

Úgy mellesleg megjegyezzük, hogy e gazdag klubban a tétek nem voltak valami kicsinységek, s a nyerő fél örvendhetett, midőn a nyereséget, mely néha több ezer forint volt, zsebre vágta.

Hypperbone mintegy tíz év óta volt a klubnak mindennapos vendége, néha-néha elment a Michigan partjára sétálni, és soha sem gondolt arra, hogy az amerikaiak módjára nyakába vegye a világot s mindenfelé utazzék, pedig ugyancsak lett volna módja reá. Az Egyesült-Államok határain túl sohasem járt, s nem is vágyakozott azon túl. Miért ne volna tehát lehetséges, hogy clubtársaira hagyta millióit? Ezek voltak egyetlen barátjai, ezek ültek le vele az asztalhoz minden nap, hogy a *«Nemes-Lúd-Játék»* édes gyönyörűségét megszerezzék neki... Ki tudja, vajjon Hypperbone J. Vilmos nem hagyta-e hátra végső akaratául, hogy jutalom-díj tűzessék ki évről-évre annak a számára, a ki a *«Nemes-Lúd-Játék»*-ban január elsejétől december 31-dikéig a legtöbbször nyer?

Jó eleve ki kell jelentenünk, hogy a megboldogultnak sem családja, sem közeli, sem távoli rokona nem volt. Ha tehát végrendelet nélkül halt meg, akkor az Egyesült-Államok öröklék... Ugyan melyik királyság nem venne szívesen ilyen örökséget?

Ha azt akarjuk megtudni, hogy mi volt a megboldogultnak végső akaratja, a Sheldon-Sreet 17. számú házában lakó Tornbrock közjegyzőhöz kell elmennünk, s tőle megtudakolnunk, hogy hagyott-e hátra Hypperbone J. Vilmos végrendeletet, vagy nem.

de mi —» s ekkor kérlelhetetlen dühvel és megsemmisítő gúnyval szórja féktelen szitkait azokra, a kik az ő hazájának szabadságát otromba módon leigázták.

Aztán elkeseredetten abba hagyja, fáradtan dől vissza párnáira:

De hajh, elég, kiméld magad!
Szegény költő a beteg-ágyon.

... Mouche pedig, a *rózsaszín Mouche* leírta, a mit a beteg költő diktált neki. Mit ír, azt alig értette, nem is bánta, legfeljebb sajnálta a szegény Henryt, hogy megint láza van. Az irást pedig oda tette a többi papirlapok közé, melyek halomra gyültek valamelyik szegletben.

A dal nem maradt a párisi padlásszobában, elszállt onnan, mint a galamb oda, a hová való volt: a délibábos rónára, a Kárpátok égbenyuló ormaihoz, elrepült a Királyhágóntúlra, a völgybe, a hol a nagy költőtárs sirba dőlt, az erdélyi rögpre, mely alatt háromszáz honvéd nyugoszsza örök álmát, elvitte ez a dal Petőfinek, a megboldogult Petőfinek Heine Henrik testvér-ésőkját.

A fehér galamb, a Heine verse otthont lelt a magyar hazában. Abban az időben, midőn a Petőfi versei irásban terjedtek elrejtve-eldugdosva: a magyar hazafiak a Heine sorait mondogatták. Ezzel a verssel biztatták egymást, az elnyomatás vigasztalan korában ebben emlékeztek meg elesett hőseikről, ez volt az imádságuk...

*

Azt mondja valahol Heine, hogy a magyarokra nézve vesztés volt, hogy a temesvári születésű Lenau sváb költő lett. «De — teszi hozzá derült humorral, — a míg búbánatukat tokaji borral öntözgethetik, nincs okuk e felett nagy sópánkodásra.»

Ezt olvasva elszorul a szívünk. Édes Istenem, mi lett volna, ha az irodalomtörténet szeszélyes génusza Heine szülőházát nem a Harzba, hanem valahová a nagy magyar alföldre teszi. Ha magyar lett volna, ő, a ki úgy, de úgy szerette nemzetünket: ha az ő ajka magyar dalra csendül, ha az ő lantjáról magyar hangok kelnek: talán az ő élete sem vált volna kínos meghasonlássá a legszen-
tebb érzelmekben, mi pedig együtt emlegetnénk őt Petőfi Sándorral, mint legnagyobb nemzeti költőnket.

Balkányi Kálmán.

Az *Excentric Club* elnöke s a választmány néhány tagja el is ment a közjegyzőhöz.

A közjegyző roppant udvariasan fogadta a club érdemes tagjait, s így szólott:

— Uraim, mielőtt a végrendeletéről beszélünk, a temetés módozatára vonatkozó kívánságát van szerencsém önöknek felolvasni.

S aztán elővett egy lepecsételt levelet, azt felbontotta.

— A temetés legyen fényes és minden szomorúságtól ment; zene- és énekkar kísérelje ki a temetőbe; a közönség is vegyen részt benne, a mely bizonyára harsány hurrákkal és hípekkel fejezi majd ki tiszteletét Hypperbone J. Vilmos iránt.

A club tagjai lelkesedve hallgatták a közjegyző szavait, s büszkén jegyezték meg:

— Elvártuk tőle, mint egyesületünk oszlopostagjától! . . .

— Csak nem temethetik el úgy, mint holmiközönséges halandót.

A közjegyző folytató:

— Továbbá azt kívánja a megboldogult, hogy

Chicago összes lakosainak a nevét, férfiakét és nőkéit vegyesen, a kikhúsz és hatvan év között levők, tegyék urnákba s hivatalos ellenőrzés mellett hat nevet húzzanak

ki. Ez a hat, a sors által jelölt, hivassék meg a temetésére, menjen a koporsója mellett. Erre nézve is rögtön intézkedtem. A sorshuzást meg-ejtettük, a hat sors útján kijelöltet felszólítottam, hogy teljesítse a megboldogult kívánságát.

— Meghiszem azt, hogy egyik sem fog otthon maradni — jegyzé meg a club titkára, mert aligha nem fejedelmileg fog róluk ezért a csekély szolgálatért megemlékezni a végrendeletében, . . . ha ugyan nem teszi egyedüli örököséivé.

— Meglehet, — mondá Tornbrock — egyáltalában nem volna meglepő reám nézve.

— S minő feltételt szabott a sors által jelöltekre nézve? — kérde Higginbotham B. György, az *Excentric Club* elnöke.

— Csupán azt, hogy Chicagóban születtek és Chicagóban laknak jelenleg.

— Semmi egyebet?

— Semmit.

— A végrendeletet mikor fogja ön felbontani?

— A megboldogult halála után tizenötödik nap.

— Csak a tizenötödik napon?

— Úgy van, ez is benne van az elhunyt irásbeli utasításában, . . . tehát április 15-ikén.

— Mire való ez a halogatás?

— Mert az elhunyt azt akarja, hogy halála kétségbevonhatatlanul meg legyen előbb állapítva.

— Milyen praktikus egy ember volt ez a mi Hypperbone barátunk — jegyzé meg Higginbotham B. György.

— Hasonló körülmények között nem is képzelhetni praktikusabbat nála — tevőhöz a club titkára.

Nagyobb bizonyosság okából a koporsóra sem tették reá a fedellet, hogy a megboldogult, ha netalán tetszhalott volna, életjelt adhasson magáról.

A halálhír természetesen csak hamar elterjedt Chicagóban s nagy

érdeklődést keltett mindenütt. A lapok már aznap a következő részletes tudósítást hozták a többszörös milliomos haláláról.

Márczius 30-ikán, délután az *Excentric-Club*-nak tiszteletreméltó tagja ott ült barátaival az asztalnál és a «*Nemes-Lúd-Játék*» izgalmaiban gyönyörködött, midőn areza hirtelen színt váltott, tagjai megmerevedtek, fel akart állani, de megtántorodott, s bizonyára a földre zuhant volna, ha barátai fel nem fogják. Dickinson és Andrews urak lefektették a pamlagra.

Rögtön orvost hívtak. Nem is egy, hanem



«ÓRÁK HOSSZÁIG ELÜLT MELLETE.»

KOMÉDIÁS PALKÓ.

3

Idegen elbeszélés nyomán írta Gaal Mózes.

Illusztrálta Neogrády Antal.

De én erről nem tehettem. Mikor az ember először megy a színházba, akkor nem illik összeadni és kivonni, még kevésbé szorozni és osztani.

Az előadás hét órakor kezdődik, s jól tudom, hogy már hat órakor félre tettem a könyvet, s bementem apámhoz a műhelybe, hogy elbúcsúzzam.

— Hova mégy? — kérde apám.

— Genové —

— Ohó, fiam, majd hét óra előtt öt percetzel, addig menj és olvasd el még egyszer a lez-kédet!

Én pedig felmentem a padlásra, s onnan néztem, hogy gyülekezik a nép a nagy vendéglő udvarán. Láttam Kovács Janesit és Ács Nándit, egy rakás fiút és leánykát, a patikáriusné is sietett már a gömböczi fiával, a ki már az iskolában is eldicsekedett, hogy az első padban fog ülni, s minden este elmegy, míg a komédiások a városunkban lesznek, mert az ő papája szívesen adna egy forintot is egy jegyért; azt is mondotta, hogy *negyven krajczár* nem pénz.

A kis asztalnál ült a sovány néni, s osztogatta jobbra-balra a sok vörös, kék jegyet, de legtöbbit mégis a fehérből adott el, az volt a legszélén, s a gyermekek hamarabb kaptak öt krajczárt az apjuktól, mint negyvenet, mert hiába mondta a Patikárius Dundi, hogy negyven krajczár nem pénz, bizony még öt krajczár is pénz.

A padlásról éppen tiszter mentem le az ebédlő szobába, hogy a kakukos órát megnézzem. Hallgattam is, hogy vajjon nem ketyeg lassabban, mert az óramutató bizonyosan elromlott. Irtózatossan féltem, ha arra gondoltam, hogy az óránk megállott, s én elkésem.

Édes apám egy percetzel sem eresztett el hazulról előbb, mint megmondotta volt; no hiszen nem is kellett nekem öt perc, hogy oda-érjek a nagyvendéglő udvarára.

A szín ajtaja tárva-nyitva volt, s az emberek seregestül tódultak be rajta. Ennyi embert még csak a templomban meg a vásáron láttam együtt. A kis asztalka már nem volt a helyén. Bizonyosan nem volt a sovány asszonynak több színes cédulája, mind megvették tőle.

A mint a küszöbön átléptem, a sovány néni

kető sietett oda. Megvizsgálták és rögtön konstataáltak, hogy Hypperbone J. Vilmos agyszélhűdésben halt meg.

Egy órával utóbb a halottat elszállították a club helyiségéből a saját palotájába s értesítették Tornbrock közjegyzőt, a ki nyomban megjelent.

A közjegyzőnek első dolga az volt, hogy a megboldogult utolsó rendeletét hiven teljesítse. Intézkedett, hogy a hivatalos sorsolást megejtsék s azt a hat embert, kiknek a koporsó mellett kell majd haladniok, kijelöljék.

A chicagói napilapok újdonsághajlászói megostromolták a La Salle-úti palotát, s hathatósan kezére jártak a derék közjegyzőnek, hogy Chicago minden rendű és rangú lakosa tudomást szerezzen a megboldogult sajtósági kívánságáról. Elképzelhetni, hogy hány példány fogyott el ezekben a napokban a chicagói lapokból, melyeket a harsány szavú újságírók minden utcásarkon árulgattak.

Az egész világ csak azt várta, hogy az urnából kikerült hat nevet olvassa.

— A hat nyertesnek a neve! . . . A hat nyertesnek a neve! . . . — hangzék az egész városban, midőn az esti lapok külön kiadásai azon nyomban sok százezer, sőt bizvást elmondhatjuk: több millió példányban kerültek ki a sajtó alól. Nemcsak Chicago, hanem az Egyesült-Államok minden lakója érdeklődött a dolog iránt.

A nevek, melyek a világ minden lapjában újra meg újra lenyomódtak, abban a sorrendben, a mint kihúzták, a következők voltak:

Mar Réal,

Tom Crabbe,

Hermann Tibbury,

Harris T. Kymbale,

Lissy Wag,

Hodge Urrican.

Vagyis a hat közül öt a férfiú, egy a gyöngédebb nemhez tartozott, ha gyöngédebb nemről Amerikában egyáltalán lehet beszélni.

A közönség kíváncsiságát ez a hat pusztá név éppenséggel nem elégithette ki. Szerették volna tudni, hogy kik és mik azok a szerencsés emberek, hol laknak, s a társadalomnak minő osztályához tartoznak? Erről a lapok hamarosan nem világosították fel olvasóikat.

Kérdés: vajjon azok az emberek, kiknek a neve az urnából kikerült, élnek-e mind, nem halt-e meg közülök egyik vagy másik ezelőtt néhány hónappal, héttel, nappal vagy esetleg órával? Az is meglehet, hogy Amerikából elköltöztek . . .

A felől azonban nem kételkedett senki, hogy ha élnek, ott lesznek mind a temetésen, mert elképzelhetjük-e, hogy akad közöttük olyan, a ki ezt a meghívást visszautasítja; s nem veszi fontolóra, hogy minő fontos dolgok lehetnek reá vonatkozólag abban a végrendeletben, melyet Tornbrock közjegyző őriz. Ott lesznek bizonyára mind, mert bizonyos, hogy a megboldogult milliomos szeszélye őket jelölte ki örökösökül.

(Folytatása következik.)

kinyújtotta a kezét, elvette tőlem a vörös ezédulát, de jóformán reám sem nézett, pedig én mosolyogtam reá, mintha régi jó ismerősöm lett volna. Összeszorult a szívem e hidegség láttára, belé is pirultam szörnyen, s nem merem a padokban ülő emberekre nézni, mert attól féltem, hogy kikacagnak. A színházban — (igazán színház volt) igen sokan voltak már. A három első padot mind ellepték, a negyediknek a végén találtam még helyet, s úgy ültem ott, mint valami czövek. Körül se néztem, csak előre, mind előre. Három vagy négy szál cigány muzsikált, s az emberek hangosan beszélgettek. Egyik tanulótar-sam épen a hátam mögé került. Elkezdett mesélni Bojkó Lajosról, a kit éppen ma dél előtt zárt be a tanító, de én nem hallgattam reá. Hogy is tud valaki a színházban egyébről beszélni, mint Genovéváról, kit az istentelen Goló olyan nyomorultul megkínzott...

A színpad nem volt nagy, de magas, mindenki jól láthatta, még azok is, kika kakasülön nyüzsögtek. Bizony nyüzsöghettek, mert minduntalan hallottam:

— Ne lökdösődjék!...

— Vigyázzon a lábamra!

— Vegye le a kalapját, mert leütöm!

A színpad függőnye czifrán ki volt festve. Volt rajta két keresztbe fektetett trombita, alatta egy hegedű vagy legalább olyasmi, mint a hegedű, aztán egy csörgő sipka és még sok minden. Az osztálytársam azt mondta, hogy ő ennél még

szébb kortinát is látott az igazi színházban, de én nem hittem, hogy ennél még szébb is lehet a világon. A szín falain jobbra-balra faggyugyertyák égtek, nem volt sok gyertya, nem is volt nagy világosság, de hát azért láthatott az ember eleget. Csak már húznák fel azt a vörös firhangot, mert bizonyosan onnan jön ki Genovéva.

Pontban hét órakor elhallgatott a három szál cigány, csegettü szólalt meg a függöny mögött, mely szakasztott olyan hangot adott, mint a szürke nyakán levő és — szépen fölemelkedett a függöny.

Bezzeg elhallgatott mindjárt mindenki, mintha a templomban lett volna, mintha egyszerre ketté vágták volna.

Egy középkori várnak az udvara látszott a színpadon, a felvonó-híd le volt eresztve. A vár udvarán két öklömnyi ember állott és élénken beszélgetett egymással. Az egyiknek fekete szakáll, ezüstsisakja és fényes lovagi öltözete volt. Ez a vár ura, Szigfrid gróf, a ki a pogány mórok ellen készült a harezba. A másik öklömnyi ember, az ezüst

sujtásos kék bársony kabátban és vörös harisnyában a gonosz Goló, a várnagy volt. A gróf Golóra bizta feleségének, Genovévának a védelmét. Goló rázta a fejét, mellére tette a kezét és sopánkodott, hogy az ő jó ura egyedül megy a pogányok ellen, s őt nem viszi magával, pedig Isten látja a lelkét, hogy milyen szívesen menne.

A mint így beszélgettek, jobbra-balra kapták a fejüket, s fel-felemelgették a kezöket, még pedig



A VÁR UDVARÁN KÉT ÖKLÖMNYI EMBER ÁLLOTT.

olyan furán, mintha valaki dróttal rángatta volna. Egyszer csak vékony trombitahang hallatszott, s a felvonó híd felől jött Genovéva, a grófné, nem is jött, hanem rohant. Égszínké ruha volt rajta, hosszú uszályos, minőt az ember csak a festett képen lát. Nyakába borult imádott férjének és szivetrázó hangon kiáltá:

— «Ó én szerelmetes jó uram! Ó, . . . ó, hátha azok a pogányok téged feldarabolnak!»

A gróf sajnálta Genovévát, de nem tágitott. Vitézi becsülete kívánta, hogy a csatába menjen, és ő ment. Trombita szólott, dob pergett, s a hősi lovag feszes, peczkes léptekkel ment ki a színpadról. Az ember hallhatta a sereg lépteinek a topogását, a fegyvercsörgést. A gaz Goló pedig vigyorgott, s azt mondta:

— Most már én vagyok az úr a várban!

És a darab folyt tovább . . . Én úgy ültem a pad szélén, mintha megbabonáztak volna. Hogy ekkora emberek is vannak, a kik járnak-kelnek, a kezükkel hadonáznak, beszélgetnek, sirnak . . . Ki hitte volna? . . . Szörnyű mód bámultam őket. (Folyt. köv.)

TIZENHÁROM.

Irta: Ábrányi Emil.

Ősz volt. Október. Ámde akkor tőlünk Korábban elszállt a vándormadár. Elfonnyadt minden. Temető volt minden. Vértől piroslott a sötét határ. A méla erdőn harkály koppanása Úgy hangzott, mint koporsó-szögezés. Vagy tán szekerczék koppanása volt az, Jelentve, hogy kilenez bitófa kész.

S kihozták őket egy bús őszi reggel. Milyen látvány volt, édes Istenem! Külön harezoltak búsz csatában. És most Találkoztak mind — a vesztőhelyen. Gyászolt az ég. Sirtál te is, Teremtőm, Bár úgy végzéd, hogy így haljanak ők! S a néma csöndben még egyszer, utólszor, Egymás szemébe néztek a dicsők!

Mikor a nap kelt, akkor áldozott le, Tizenhárom nap! . . . Lassan fölpirult A nagy tüzes gömb — s a magyar vitézség Tizenhárom nagy napja éjbe hullt. Orozva jöttél s megfojtottad őket Tolvaj halál! Nem merted nyílt csatán! Ó ennyi hős, mióta a világ áll, Egyszerre még nem halt meg soha tán!

Nem voltak ők könnyelmű ifjú népek, Kiket rajongás vad hévvel ragad. A megszentelt jog s törvényes szabadság Csatlolta föl villámló kardjukat! Törvényszegés, jogtiprás, vakmerő dölyf, Hazájuk nagy sérelme volt az ok. Mind férfi, mind hős, mind szép, tiszta lélek! S úgy haltak, mint a rablógyilkosok.

Ki volt náluknál tiszteletreméltóbb? És kik szenvedtek aljasabb halált? De zord bakóik rosszul számítottak, Mert a gyalázat fonségükre vált! Szégyen-halált szántak nekik. De nem lett Belőle szégyen és nem lett halál! A szégyen, az biráik homlokán ég, S az ő nevük örök sugárban áll.

Mert föltámadtak ők is, mint a nemzet, Melyért meghaltak! S most látatlanul Itt élnek köztünk, intő mesterekként, Kiktől a szív nagy dolgot tanul. Ha csüggedünk, ha meglep a kísértés, Hogy lanyhán védjük népünk igazát, — E gyáva korban megtanítanak arra: Hogy' kell szeretni bátran a hazát!

Örülj, magyar! Országod él, virágzik. Hajók, gőzgépek, gyárak kürtje bűg. De jólléted zajos szimfóniáját Ők szerették, e csöndes vértanúk! Vigyázz! . . . Ha eddig megtartott az Isten, És biztatóbb jövődö int feléd: Nem érdemelnél egy napot se többet, Ha egyszer őket elfelejtenéd!

Ha elfelednéd, hogy magadhoz így szólj: «Nekik nem árthat az idők moha! Azzal, hogy őket rúttól megtagadjam, Nem bókolok, nem hizelgek soha! Nyugodt vagyok. Törvénynek és királynak A hódolás adóját meghozom: De nevüket mélységes áhitattal A jó Istenhez fölimádkozom!

«Mert bármily szép a kegy pompája, fénye, Még szébb a köny, mely érettük ragyog! Ők hívek voltak sirig a hazához, Hozzájuk én is sirig hű vagyok; Míg a szívemnek lesz egy dobbanása, Míg koszorút bír fenni a kezem, Míg a szabadság szébb a szolgál-láncznál, Míg egy könyvem lesz: — én emlékezem!»

PETŐFI «APOSTOL»-A.

A «Tanulók Lapja» számára.

3

Az első lépés! haj be sok függ ettől! A jövő alapja, reá rakja minden következő cselekedetét. Ha ez gyenge: összetörik a ránehezülő nagy

zette a népet. Hanem a «populus suspiciosus», a mindig gyanakodó tömeg — hallgatva hazug, ámitó szavakra — «feszítsd meg»-et kiáltott rá. Szilveszter megdöbbenve látja a fordulatot, de rögtön felvillan eszében a világtörténelem s azzal nyugtatja meg magát, hogy «a nép ilyen volt ez-



AZ ARADI VÉRTANUK KIVÉGZÉSE. — THORMA JÁNOS FESTMÉNYE.

teher alatt s romba dől minden sikere, amit addig elért — s kezdheti újra! Vigyáznia kellett hát az első határozó lépés megtevésénél! Vigyázott is. Hívták gazdag hivatalra, a hol más dolga nem lett volna, mint ezeket nyúzni. Micsoda utálat tal fordult el e szavak hallatára! Futott innen, menekült tisztább levegőjü ég alá; bekopogtatott a szegény népnél, melynek boldogságát, szabadságát léssen kivivandó. S tanította, jó útra ve-

redév előtt is.» S aztán megsajnálva a lelki vak-ságban szenvedőket, így kiált fel:

«Ha eddig küzdtem érte, ezután
Kettős erővel fogok küzdeni.»

E pár szó a legegyszerűbb ruhába öltöztetett acélkitartás, erély kifejezése: itt is mennyire egygyé olvad a költő hőisével! A szeszélyes Petőfi is keresztülvitte, amit egyszer kimondott, ha tört-

szakadt is. Szilveszternek is ez a jelszava: «Ha férfi vagy, légy férfi!»

Ez a szilárd kitartás, energia nyilatkozik benne akkor is, mikor már a családi boldogság karja ringatja; és ő a lelket is lebilincselő szerencséből így költi fel magát:

olyannyira, mint az anyát: ő nemcsak apa, hanem — apostol is! De mikor lázító könyveért elfogják, vasra verik; irgalomért esedezik, hogy hadd láthassa még egyszer — talán utoljára — szeretteit! Itt már az apai érzés csalja ajakára a szavakat:

«Ébredj, ébredj, te nem magadnak,
Te másokért, születél!»

De már nemcsak a célért való ügyekezést, hanem a létért való küzdelem is hajtja munkára.

Családja van s ha ő nem izzadoz, nincs betévfalatjuk, pedig hátuk megett ott ólalkodik a fakó éhhalál. . . .

Egyik kis gyermekének halála nem sújtja őt

»Ne rajtam szánakozzatok,
De ő rajtok, hisz ők ártatlanok!»

Ez említett esdeklés után következő hosszú atkozódás nem szolgálhat az «Apostol» dicsőségére. E szavaival homályt ejt hótiszta jellemén — a költő, mert ezt is ő rikoltja oda, ő, a királyokat felaggatni oly igen akaró Petőfi. Nem más ez az átok mint patheticus declamatio, erős kifejezések, durva szidalmak halmaza. Egy olyan

férfi, mint Szilveszter, aki bizton mondhatja magát a tettek emberének: szóvirágosátkozódással nem igen fecsérli az időt, akármilyen helyzetbe jusson is. Hasonló hiábavalóságokat mondat el véle a költő börtönében is, mikor istennel szembe száll s megátkozza, mint az emberi nemzet zsarnokát! Annyira kétségbeesik, hogy életét is megútálja s azt ordítja fékevesztett mániájában:

«Vedd vissza ezt az életet, a melyet
Mint alamizsnát dobtál le nekem,
Nekem nem kell ez alamizsna élet.
Elédbe vágom azt, hogy össztörjék,
Mint a haszontalan cserép!»

Hogy úgy mondjam, esupa «polypathia.» — Sőt a költő annyira viszi hőstét a keservek tengerébe, hogy elvét, szentséges elvét is megtagadhatja vele! Mert ez az öt sor:

«Szerelmem istenasszonya:
Te egymagad voltál valóság!
A többi? az emberiség, szabadság:
Ez mind üres szó, puszta ábránd!»
Melyért bolondok küzdenek!»

olyan megtagadása hitének, a mely tisztán mutatja, hogy az, aki így beszél, talán valósággal soha nem is lángolt fennen hirdetett elveiért! Már pedig Szilveszter, úgyszólván, gyermekségtől fogva táplálta, érlelte agyában fenséges küldetésének eszméit; az ő ajakára nem illenek ezek a szavak!

Gyönyörű része a műnek a XVIII-ik szakasz. Ennek is megvan a maga oka. Mert itt a lyrai elem lép előtérbe, Petőfi pedig lyrikus, s így itt találja igazán otthonosan magát, a szenvedélytelen s mégis érzelemmel teljes szavak írásánál. Szépen jellemzi itt Szilvesztert is, a börtönben töltött 10 év alatt megöszült, testben megtört apostolt. Szinte kedvessé válik a börtön parkányzatára szállott madárkával való beszéde. Annak dala szabadságot hirdet, annak megjelenése hozza a sejtelmes örömet: hogy szabad lesz! S mikor csakugyan lepattannak testéről a bilinesek, milyen hozzáálló kérdéssel suttozja szent örömeiben:

«— Én szabad vagyok . . .
Szabad tehát a nemzet, a haza?»

Az a hosszú tíz év nem ölthette el lelkében kitűzött eszméjének esiráit. Az a tíz év csak akadály volt pályafutásában, most túl van rajta: haladhat tovább, tovább . . .

Nincs is már messze a pálya vége, — hanem a

ezél, az még, ki tudja, hol? . . . Talán jobb lett volna a börtönben maradnia végig, hogy ne látna, amit látnia kell! Tízszerezen süllyedt a nép a bűnök fertőjébe, tízszerezen nehéz munka várt arra, aki ki akarta belőle rántani. . . . Sirt benne a lélek, mikor mindezt látta. De még más is sebet ütött lelkén: szeretett családja nincs többé; a drága nő meghalt, egyetlen fiából ki tudja, hogy mi lett? Hanem ez mégsem fájna volna úgy neki, mint a másik . . . még azt hitte, hogy a gyászt, mit családja elpusztulása borított rá: leveszi róla eszméi testesülésének utolsó, de határtalan öröme. Csakhogy más volt a csillagokba írva . . .

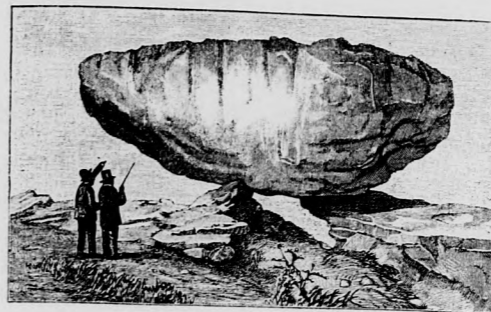
(Folytatása következik.)

A DOLMENEK.

A földgömb különböző részeiben ismernek a régiség-tudósok egyes feltűnő szerkezetű nagy kőalkotmányokat, melyekről szemmel látható, hogy emberi kéz állította fel azon a helyen bizonyos vallásos vagy kegyeletes czélból. Európában különösen az éjszakai tartományokban fordulnak elő ily régiségek nagy számmal, de vannak Spanyol- és Franciaországban is, és Európán kívül Afrika éjszakai részeiben, Közép-Amerikában, sőt a Csendes-óceán néhány félreeső szigetén is. A tudósok *stonehenge dolmen* vagy *menhír* néven ismerik ezeket s régészeti munkákban megtalálható egyik vagy másik ily csoportozatnak igen érdekes rajza, mint a milyenek képeink is mutatnak.

Mindaddig, míg ezeket a dolmeneket csak Éjszaki-Európában, különösen Angliában, Dán- és Svédországban ismerték, nagyon egyszerűen magyarázták a dolgot azzal, hogy ezek a regékben oly nagy szerepet játszott *druidák* templomai voltak. Később inkább azt állították, hogy a kőkorszak emberei emelték e primitív oszlopokat elhunyt vezéreik sírjai fölé s e feltevést igazolni látszott az a körülmény, hogy a kövek közelében mindenkor találtak régi sírokat. Némelyek történeti nevekkkel, különösen Arthur brit király nevével hozták e tárgyakat kapcsolatba.

Ujabbban azonban méltó kételyt támasztottak egyes tudósok ezen elméletek ellen, különösen a kövek nagyságára vonatkozólag. Hogyan volt képes az őskori ember, kinek semmiféle emelőgép nem állott rendelkezésére, ily óriási köveket szabályszerűen felállítani? Cornwall angol megyében Constantine mellett van egy egy darabból álló kő, mely 97 láb hosszú s közepén 60 láb vastag, úgy, hogy legalább 750 tonna súlyú lehet; egy másik, Pembroke megyében, mely három kövön nyugszik, oly nagy, hogy alatta öt ember lóháton kényelmesen elfér. Még ezenkívül tekintetbe veendő az is, hogy e dolmenek nagyjából olyan kőanyagokból áll, melyek az illető környéken nem fordulnak elő.



STONEHENGE.

Igy a híres középanyolai dolmen csoportozat, melyben 11—36 tonna súlyú kőoszlopok kör alakban vannak összerakva, oly kövekből áll, melyeket csak Cornwallból, Walesből, vagy éppen Irlandból szállíthattak. Hogyan képzelhető, hogy ily óriási köveket a barbár korszakban szállítani bírtak volna? Másrészt azonban kétségtelen, hogy ezek a kőoszlopok az őskorból valók.

Új elméletet gondoltak tehát ki s ez a már Plato által említett *Allantis* elsüllyedt világrészszel áll kapcsolatban. Mióta Donnely Ignác az újabb tengerelmélység-mérések alapján kimutatta, hogy az Atlantis elsüllyedésének tudományos lehetősége megvan, ha az Azori szigeteket az elsüllyedt világrész maradványainak tekintjük, — sokan foglalkoznak ezzel az elmélettel s mindinkább valószínűvé akarják tenni azt a hitet, hogy a Földközi-tenger partjain s különösen Egyiptomban s ezenkívül Mexikóban talált feltűnő régiségek az Atlantis műveltebb lakóival állanak összeköttetésben. A mexikói s különösen a yukatáni régiségek rokonságát az egyiptomiakkal már régóta hangoztatták. Mindkét felő hely egyenes összeköttetésben állhatott a régi Atlantissal. Nem lehetetlen ennél fogva, hogy pl. a stonehengei dolmen csoportot a régi Atlantis népe által tisztelt napisteniség tiszteletére állították fel.

Atlantis népe minden valószínűség szerint sokkal műveltebb volt, mint Európa népei Krisztus születése előtt. Dr. Le Plongeon, kinek hosszas fáradság után sikerült némileg rekonstruálni a régi mexikói *mája* nyelvet, melyen számos fölirat maradt meg, egy ily régi kéziratban följegyezve találta, hogy a könyv írása előtt 8060 esztendővel a máják őseinek országa elsüllyedt s e katasztrófa 64 millió ember halálát okozta. Igen természetes, hogy sokan megmenekültek a veszedelem elől s aztán Mexikóba, Peruba, a Húsvét-szigetekre s más helyekre költöztek, hol az Atlantis műveltségét is újból fölélesztették. De nem lehetetlen az sem, hogy különösen Nagybritanniában vagy Franciaországban, hol kivált a carnaci dolmen csoportozat érdekes, az Atlantis mozgókonny lakói már az előtt is építettek hazai viszonyaiknak megfelelő templomokat. Mindenesetre figyelemreméltó ez az elmélet s legalább valamivel hozzájárul az Atlantis homályos regéjének némi megvilágításához.

«II. Rákóczy Ferencz fogsága.»

október 11.

Az első ifjúsági előadás ebben a tanévben. A «saison» Szigligeti jegyében kezdődik. A Nemzeti Színház nézőtere a tavaszról megszokott érdekes és kedves képet mutatja. A földszint, a második emelet és karzat hemzseg a középiskolák vidám, feketébe bújt diákjaitól; a páholyokból és az első emeleten fehér meg rózsaszín-ruhás diákasszonyok mosolyognak. Hullámozog, izgomozog, zajosan cseveg, gukeroz az egész ház.

Pont fél háromkor felsuhan a függöny és egy kopaszfejű, piros-pozsgás, kedves arcú úr perdül a felolvasó asztal elé. *Buday József* dr. tanár az, kit nagy éljenzéssel fogadnak. Nyomban tanulságos, talpraesett ismertetésbe kezd.

II. Rákóczy Ferencz nevéhez kapcsolja a magyar nép a szabadság fogalmát. Dala, indulója igazi nemzeti himnusz. Thaly Kálmán történeti műveiben részletesen kifejti az okokat, körülményeket, melyek a szelid, békülékeny természetű Rákóczyt a nemzeti küzdelem vezérévé tették. A felolvasó ismerteti Rákóczy származását, családját. A Zrínyiek, Frangepánok, Tököliek lelke ott lebeg az ő sorsa fölött. Pályája három szakaszra oszlik: ifjúságára és fogságára; fejedelemségére és fölkelésére; bujdosására és halálára. Ifjúságáról és fogságáról mindent megtalálunk Szigligetinek ezen darabjában. A tények a történelmi valóság sérelme nélkül csoportosulnak. Költői szabadság az, hogy Lehmann kapitányt, fogságából való szabadítóját a jezsuita kolostorban baráti összeköttetésbe hozza Rákóczyval; meg az, hogy Zrínyi Ilonát is idehozza, pedig igazában anyja kiskorában látta őt utoljára. Szigligeti a darab élénkítésére hozzátette Páter Knitelius alakját, a jólétre vágyó eszem-izsom ember komikai személyesítését, kiben a szolgálalkúséget és kép-



MENHIREK.

mutatást ostorozza. Ez az ember akarja Rákóczyt elbutítani, magyarságából kivetkőztetni.

Rákóczyt úgy fogja fel a szerző, hogy nem királya, de annak gazlelkű tanácsosai ellen száll sikra. Eleinte ügyes tettető, ki álnok, képmutató mestereit saját fegyvereikkel győzi le. Voltaképp azonban nemes lélek, önzetlen bajnoka a szabadság ügyének és ezért a lengyel koronát is visszatartja. Elleneit visszatartó színben festi Szigligeti. Ám ezzel nem a német nemzet ellen akar gyűlöletet támasztani. Elkeseredett a darab hangja, de nem igazságtalan; a nemzeti érzület megnyilatkozása. Hogy ez így van, azt bizonyítja a darabnak két ideális német alakja: az önfeláldozó Lehmann, ki majdnem a balladák derék hőseihez hasonlít és a bájos Amália, később



DOLMEN CSOPORTOZAT.

Rákóczy neje, ki új hazáját a legnagyobb hévvel szereti, ki férjének támasza, ki semmiképen nem marad el a magyar nő eszményképe mögött.

A mai drámai kritika nem igen magasztalja ezt a darabot. Nincs benne egységes, fokozatosan fejlődő eselekvény, inkább apró történeti képek, tableau egymásutánja. Szemére vetik Szigligetinek, hogy nagyon is beleélte magát a színpad titkaiba s örökbecsű művészi eszközök helyett inkább hatásvadászó fogásokkal él. Az ötödik felvonás — Rákóczy felvonulása kuruczaival — fölösleges, mert a negyedik felvonással (Rákóczy szökése sikerül, Lehmann meghal) végződik voltaképp a darab.

De mindenki elismeri azt, hogy hazafiúi tettek gyönyörű e színjáték. Eléri célját: emlékeztetni a magyart a múltra, előkészíteni a jövőre. 1848-ban készült, a mikor már kitört a szabadságharc. Első előadásán szorongásig megtelt a ház,

óriási sikert aratott, az V. felvonás kurucz hadainak bevonulásánál, a Rákóczy-induló hangjaira leírhatatlan örömköltésre fakadt a publikum, mindenki felugrált és önkénytelenül kardját kereste az oldalán. A darab végső mondata: «Rajta, kergessük a szerencsét, míg el nem fut!» szintén belevágott a nemzet érzületébe. Az a kor is kergetni készült a szerencsét.

1860-ban fellesztve, újból viharos tetszést arat és mindmáig műsoron tartja magát. Kedves színműve kivált az ifjúságnak és az is marad, míg az ifjúság nagy eszmékért lelkesülni és a szabadságért, ha kell, életét is oda tudja adni.

A darab igen jó előadásban került színre és a fiatalság roppant érdeklődéssel nézte az előtte felvonuló tarka-barka, mozgalmas képeket: a nem-

zeti törekvéseknek és a bécsi fondorlatoknak történelmi súlyú jeleneteit. Az V. felvonás kurucz-felvonulása majd hogy olyan hatást nem tett az ifju nemzedékre, mint 1848-ban! Rákóczy szerepe egy fiatal művészre. *Beregi Oszkár*ra volt bízva: ez az érzés, kifejező hangú színész szép reményekre jogosít. *Jászai Mari* Zrinyi Ilona rövid szerepében az anyai és honleányi fájdalmat oly meghatározó erővel adta, hogy könyvet esalt mindenkinek szemébe. *Mihályfi* a derék, önfeláldozó Lehmann szerepében nagyon sok tapsot aratott; mikor a III. felvonás végén életét adja Rákóczyért, alig győzte elégszer a «feltámadást», hogy megjelenjen a diákság tomboló tetszését megköszönni. *Vizvári* (Knitelius) állandóan kacagatott; *Szaecsvay* pedig Beresényi szerepében derék Petur-alakításához hasonlatos ábrázolást nyújtott. Diákok és diák-kisasszonyok versenyt lelkesedtek és tapsoltak a darab hazafias, szép kitörésein.

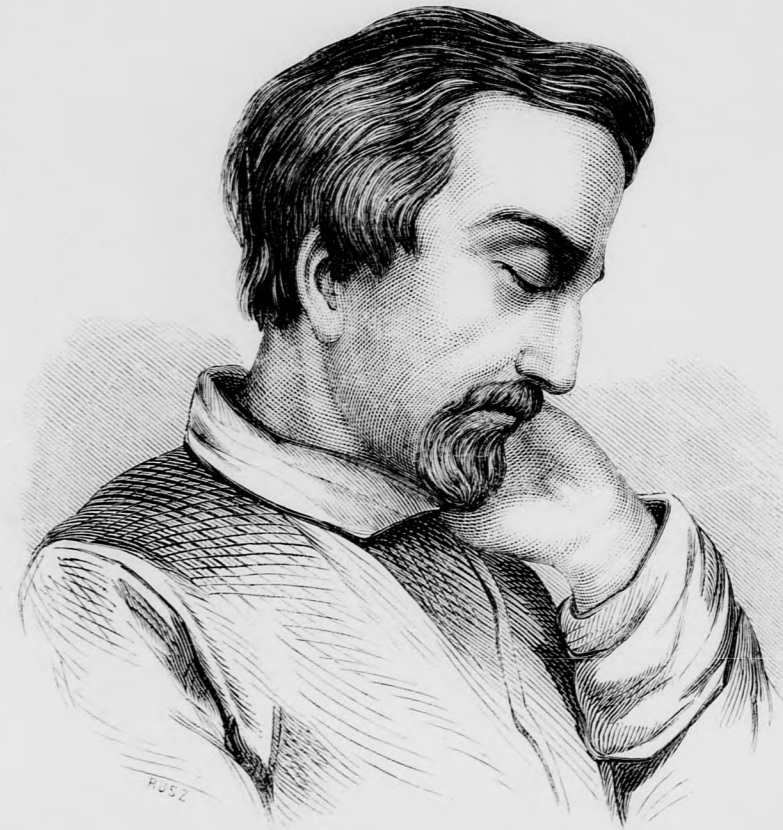
— y — r

TUDOMÁNY, IRODALOM.

Varga Ottó: A tíz szobor. Érdemes író érdemes könyveeskéje. Varga Ottót nem kell külön kiemelni az ifjúság előtt. Egyike a magyar tanári kar legderekabb tagjainak, kinek ajkáról hűsz nemzedék hallgatta már lélekzetfojtva a történelem tanítását. A magyarság és hazafiság lelkes tüzevel tanít és tulajdonilyen módon ír. Jelen kis munkája díesőségesen uralkodó királyunk azon magasztos elhatározásának köszöni létét, a melylyel szobrot emelt történelmünk tíz kimagasló alakjának, Szent István, An-

Hatalmas koporsója valóságos mozgó-házban fektet, úgy vontatták a sírjába a világ hatalmas urát, az ó-kornak Hanniballal együtt legnagyobb hadvezérét, a ki halálos ágyán még egyszer, utoljára, elvonultatta maga előtt pompás seregét, s lankadó kézzel utolsó istenhozzádot intett kedves katonáinak.

Egy világ dőlt össze halála után. vele a görögség legtündöklőbb alakja szállt sírba. Nem maradt utána más, csak egy gyönyörű szép mozaik a nápolyi múzeumban, az issosi csata világhírű képével, meg remek dombornűvekkel gazdagon felékesített márvány sarkophagja, melyet Konstantinápolyban őriznek. Meg-



HEINE HENRIK.

nymus, Hunyadi János, Tinódy Sebestyén, Werbőczy, Zrinyi Miklós, Pázmány Péter, Bocskay, Bethlen Gábor és Pálffy János történetét, jellemzését adja Varga, a história komoly alapján, lelkes előadásban, költői lendülettel. A végén hazafias elragadtatással hódol királyunknak, ki így mutat példát alattvalóinak a kegyelet ápolásában. «A tíz szobor», mint a «Történelmi Könyvtár» füzeté jelent meg, pompásan van illusztrálva és 40 kr. az ára.

Nagy Sándor. (Alexandros.) Világrendítő hős, az ó-kor Napoleonja. A leghatalmasabbak közül való, a kik valaha csak megváltoztatták a föld térképét. Ő hatalmasat fordított rajta. Mikor született, az ő birodalmuk egy kis ország volt, körül apró államok. És mikor meghalt, volt a föld egyetlen nagy ország; az ő birodalma.

egy nagy tanulság: hogy a világnak nincs szüksége hadvezérekre, hanem kulturférőkre. Alexandros hadi tetteiről megfeledkezett a világ, kulturális hatása maradandó, az századokkal túlélte őt. Ezt a hatást tárgyalja a *Nagy Képes Világtörténet* is most megjelent 39-ik füzetében. E remek könyv különben közli az emlékeket is, sarkophagjának mind a négy oldalát, s az issosi csata világhírű mozaikját, még pedig eddig a legtükrösebb reprodukcióban.

Történelmi Könyvtár. A Franklin-Társulatnak ezen vállalata valóban derék és közhasznú célt szolgál. Népszerűvé akarja tenni a történelmet, melynek tudása nélkül igazi műveltséget képzelni sem lehet. Fájdalom, a mi fiatalságunk nagyrészenek műveltsége abban a fogyatékoságban szenved, hogy nem ismeri jól

a történelmet. Az elődök hasonlíthatatlanul otthonosabban mozogtak ezen a téren, mint a mai nemzedék és határozottan ez az oka szélesebb szemköröknek, tartalmasabb műveltségüknek. Ifjaink többnyire nevek, évszámok — szóval külső adatok — gondolatfárasztó halmazát látják a történelemben, ezért húzódoznak alapos megismerésétől és nem hatolnak bele mélyébe. Nos, a Történelmi Könyvtár kitünő mód arra, hogy az illetén balítéletek eloszoljanak. Élénk előadásban, színes nyelven, szinte regényszerűen, de a mellett tudományos alapon kapja itt az olvasó a történelem különböző korszakait. *Aldor Imre «Dózsa György s a parasztlázadás»* címen érdekesítően írja le ennek a szomorú kornak véres tragédiáját. *Gaal Mózes I. Rákóczy Ferenczné, Zrínyi Ilona* életrajzában megkapóan jellemzi a magyar honleányoknak ezt az örök mintaképét. Ugyanettől a szerzőtől való *Petőfi Sándor* életírása is: egész kis kerek regény, melyben minden befoglaltatik, mi Petőfi megértéséhez kívánatos. Ugyancsak Gaal Mózes írta meg *Szent László* király történetét, nem feledkezvén meg a hozzá fűződő költői szépségű mondákról. Ezek a füzetek jelentek meg legújabbban a Történelmi Könyvtárból. Mindannyia jó papiroson, kitünő nyomással, *dúsan illusztrálva*. Egynek-egynek 40 kr. az ára.

AZ ISKOLA VILÁGÁBÓL.

Október 6. a középiskolákban.

A vértanúk napjának ötvenedik fordulója olyan nemzeti ünnep volt, mint még soha. A gyásznak, hazafiságnak és kegyeletnek szelleme felséges vihar gyanánt áradott szerteszéjjel egész Magyarországon. És a mi kedves ifjúságunk megmutatta, hogy a haza méltó reménységet vehet ő beléje. A milyen örömujjongó lelkesedéssel ülte meg a fénytől ragyogó márczius 15-ikét, ép oly megható pietással siratta el feledhetetlen vértanúinkat. Áldás ezek emlékére! És dicsőség annak a nemzedéknek, mely tántoríthatatlanul ragaszkodik kötelességéhez: hogy örök glóriával övezze nagyjainak emlékét!

Nines középiskola széles Magyarországon, mely ne hódolt volna a mártiroknak. Derék tudósítónk egyre-másra küldözik a jelentéseket. Irásztalunkon garmadába gyűl az anyag: az ifjúság gyászának impozáns, lelket emelő megnyilatkozása.

A fővárosban.

A budapesti I. ker. állami főgimnáziumban az alsó osztályok előtt *Vajda* Károly dr., a felső osztályok előtt *Andor* József tanárok méltatták a nap jelentőségét, *Himpfner* Béla igazgató és *Bozóky* Endre dr. megnyitó beszéde után. A tanulók énekkel és szavallatokkal vettek részt az ünnepen, mely után az ifjúság gyászistentiszteletet hallgatott a Krisztina-városi templomban, melyet az intézet hittanára, *Talos* Gyula mutatott be.

A II. ker. kir. kath. főgimnázium ifjúsága reggel gyászmisét hallgatott a budai kapucinus templomban, honnan párosan kivonult a Krisztina-városi öregtemetőbe az 1848-ban elesett honvédek sírjához. Virággal, imádsággal s a Szózat és Himnusz eléneklésével lerótták a vértanúk iránt kegyeletes tiszteletüket.

A piarista főgimnázium ünnepe gyászmisével kezdődött, melyet reggel 8 órakor a rendház kápolnájában tartottak. Innen a gimnázium termébe vonult az ünnepelő közönség, az élén *Magyar* Gábor rendfőnökkel és *Janky* Károly igazgatóval. A tágas terem csakhamar megtelt. Először a Himnusz énekelte el az énekkar, majd *Molnár* A. VIII. o. tanuló szavallta el *Várady* Antal «A 13-ak» című költeményét. *Pintér* Kálmán tanár fölolvasta «A szabadságharc vértanúinak emlékezte» cz. munkáját. Még *Lakatos* Gyula VI. o. t. szavallta el *Tóth* Kálmán költeményét, mire az ünnep a Szózat éneklése közben véget ért.

A VII. ker. államgimnázium növendékei és a tanárok *Cherven* Flóris dr. főigazgató vezetése alatt a VII. kerületi plébánia templomba mentek, a hol *Frank* István dr. gyászmisét mondott. A mise alatt az ifjúsági énekkar hazafias dalokat énekelt.

A IX. ker. ev. ref. főgimnázium kettős ünnepel hódolt a vértanúknak. Egyiket az ifjúság egyeteme tartotta. Ez alkalommal beszédet mondottak *Szász* Károly, a költő és püspök, *Molnár* Sándor igazgató, dr. *Pruzsinszky* Pál tanár. *Szalay* Károly tanár «Az aradi Golgothán» című ódáját szavallta. Az ünnepély végén az ifjúság lelkes ovációiban részesítette *Szász* Károlyt, az ősz költőt, ki remek beszédet tartott az aradi vértanúk emlékére. — A másikat az intézet «Arany János-önképzőkör»-e ülte. *Horváth* Cyrill dr. tanár-elnök mondotta a megragadóan szép gyászbeszédet, az ifjúság részéről *Miklós* Elemér ifj. elnök beszélt, *Nemes* Elemér pedig harmoniumon játszott.

A IX. ker. felső kereskedelmi iskola misét hallgatott a Ferencz-városi plébánia templomban. Után az intézet tornatermében gyászünnepe volt, melyen a Himnusz eléneklése után *Fillingner* Károly igazgató beszédet mondott, *Benes* István tanuló elszavallta «A tizenhármak» cz. költeményét, *Kaczány* Géza dr. méltatta a nap jelentőségét, *Kiss* József tanuló elszavallta *Tóth* Kálmán «Mikor az akasztófát faragták» cz. költeményét. Végül az ifjúsági énekkar *Waldbauer* József tanár vezetésével előadta «Rákóczy imájá»-t.

László Mihály dr. nyilv. gimnáziumának és nevelőintézetének növendékei szintén ünnepet rendeztek az aradi vértanúk emlékére. Az énekkar a Himnusszal vezette be az ünnepet, melyet *Péterffy* Béla tanár szép beszéddel nyitott meg. *Gallovich* Jenő dr. lelkes alkalmi beszédet mondott. *Emperl* Gyula és *Rosner* Frigyes tanulók szavalltak, a zenekar *Beethoven* gyászindulóját játszotta, *Altmann* Gyula érdekes fölolvastást tartott s az énekkar a Szózat-tal zárta be a szép ünnepet.

A VI. ker. felső kereskedelmi iskola növendékei az intézetben tartott gyászünnepe után kivonultak a kerepesi temetőbe, hol a Himnusz eléneklése után *Elek* Jenő beszédet mondott s *Bender* Kálmán koszorút tett le *Baththyány* sírjára. Majd *Danczinger* Vilmos elszavallta az «Október 6.» című költeményt, utána a Szózatot énekelték. *Balla* J. Izsó és *Kern* Géza szavallatával véget ért az ünnep.

A VIII. ker. községi főreáliskolában *Dancz József* VIII. o. t. ünnepi emlékbeszédet mondott. *Megyesy* Ágost VIII. o. t. a nap történetét ismertette.

A IV. ker. főreáliskolában *Báthory* Nándor igazgató megnyitója után dr. *Baróti* Lajos tanár nagyszabású beszédben fejtette ki a nap jelentőségét és fölolvasta egy szemtanú emlékiratát. Végezetül az egész intézet ünnepi gyászmisére vonult a ferencziek templomába.

A vidéken.

Az ünneplések középpontja *Arad* volt, hova minden magyar szeme tekintett. A vértanúk szobránál tette le az országgyűlés a maga koszorúját és ide zarándokoltak a küldöttségek százai, az ország minden vidékéről. Október 6 ikán reggel egy külön vonat rohogott be az aradi pályaudvarra, melyből nyüzsgő hangyabolyként tódult ki 270 diák. A *temesváriak* voltak ezek; a gimnáziumból 130-an, a főreálból 70-en és a tanítóképzőből 70-en jöttek el tanáraik vezetése alatt, hogy kegyeletüket lerójják. Mindannak képe, a mit láttak, bizonyára örökre belevésődik fogékony ifjú lelkeikbe.

A *bajai* főgimnáziumban Dr. *Domby* Márk tanár volt az ünnepi szónok. *Koller* J. VIII. o. t. «Rákkel siralmá»-t adta elő Aranytól zongorakisérettel.

A *csikomylyói* főgimnázium ünnepe egyszerre volt *Petőfi* Sándornak és a vértanúknak szentelve. Dr. *Balló* István megnyitója után a költő emlékét *Kurkó* Ignác, a tizenháromt és *Baththyányi* Benke Antal VIII. o. tanulók méltatták. A program szép zene és ének-számokban bővelkedett.

A *csurgói* ref. főgimnáziumban Dr. *Horváth* József és *Kalocsy* Endre tanárok méltatták fölemelő szavakban október 6-ikát.

Eperjesen fényes ünnepet rendezett az ősi ref. kollégium ifjúsága. A jogakadémia hallgatói megkoszorúzták *Dessewffy* Arisztid vértanú margonyai koporsóját és a roskoványi honvédelemeket.

A *győri* kath. főgimnázium október 6-ikán reggel ünnepélyes gyászmisén jelent meg a benzések templomában. Az énekkar gyászdalokat adott elő, a mise után pedig a Himnusz énekelte el.

Az *iglyói* főgimnázium ünnepe összekötötte *Petőfi* nek és a vértanúknak emlékeztétét. Az emlékbeszédet *Bihar* Jenő VIII. o. t. tartotta.

A *kecskeméti* ev. ref. főgimnáziumban *Marton* Sándor tanár mondott emlékbeszédet. A vértanúk emlékét *Kiss* Dániel VIII. o. t. elevenítette föl felolvasásában. — A főreáliskolában a nemzeti fájdalmat *Rankov* József és *Molnár* Lajos VIII. osztálybeliek fejezték ki sikerült beszédekben.

A *kolozsvári* kath. főgimnázium ifjúsága szintén nagymisét hallgatott az aradi tizenhárom lelki üdvéért és ennek folyamán a daloskör szebbnél-szebb halotti énekeket zengedett. Ezután a gimnázium tornatermében nagyszámú közönség jelenlétében ünnepély kezdődött. *Petrán* József elnök mondotta az alkalmi beszédet, *Jakab* S., *Ajtai* P. és *Kertész* A. VIII. o. t. *Bartók* Lajosnak «Múlt, Jelen, Jövő» cz. drámai képét adták elő, *Szaecvay* Ferencz VIII. o. t. az aradi tizenháromról felolvasást tartott. — Az *unitárius* főgimnázium ünnepélyén *Gálffy* Zsigmond teológus megható imát mondott, *Konez* János VIII. o. t. a nemzeti gyászról beszélt.

A *miskolci* főgimnázium diákjai a negyvennyolcas honvédekkel társulva gyalog kivonultak zsolezai honvéd-emlékhöz s arra számos koszorút tettek le.

A *mezőtúri* főgimnáziumban *Lánczi* Lajos tanár volt az ünnepi szónok; október 6-ikáról felolvasásban *Kónya* Gábor VIII. o. t. emlékezett.

Nagyszombatban a «Pázmány-önképzőkör» diszülésén *Boreczky* Elemér VIII. o. tan. tartott hatásos beszédet. Számos szavallat következett erre, melyek a könyekig hatották meg az ifjúságot.

A *nagykanizsai* gimnáziumi ifjúság ünnepélyén

megkapó volt, hogy azon az öreg negyvennyolcas honvédek is megjelentek. — Az ugyanottani felső kereskedelmi iskolában *Domány* Armin tanár megnyitója után *Weiler* Vilmos beszédet tartott, *Weisz* Henrik tanulótól alkalmi költeményt szavalltak.

A *pécsi* főreáliskola ifjúságának szónoka *Sasvári* Géza volt, *Spitzer* István VII. o. t. felolvasást tartott, *Landgraf* József VIII. o. tan. *Balog* Istvánnak «Nagy idők» című drámai költeményének egy részletét szavallta el.

A *rosnyói* ág. ev. főgimnázium diákjai megelőzőleg az ág. ev. templomban hallgattak istentiszteletet. Az emlékünnepen *Szántó* József tanár szép beszédet mondott, *Heymann* Mór VIII. o. t. pedig felolvasásban méltatta az október 6-iki eseményeket.

A *sátoraljaújhelyi* róm. kath. főgimnázium ünnepén *Lakatos* Dezső VIII. o. t. tartotta az emlékbeszédet a vértanúk fölött. A műsorból kiválik még *Várkonyi* Flórián VII. o. t. bassus-soloja, ki gyönyörűen énekelte *Erődi* Ernőnek egy gyászdalát.

Önképzőkori választások. Folytatjuk közlését azon ifjak sorának, kiket az önképzőkörökben első tisztviselőkné választottak. A *nagybányai* állami főgimnázium «*Petőfi-kör*»-ében *Takács* Ferencz, a *pápai* ev. ref. főgimnáziumban *Jakab* István, a *csurgói* ev. ref. főgimnázium «*Csokonay-kör*»-ében *Fejes* Zsigmond, a *losonczi* állami főgimnáziumban *Sacher* Géza, a *nagykőrösi* állami főgimnáziumban *Györe* Pál, a *modori* tanítóképző «*Eötvös-kör*»-ében *Gillig* Ferencz, a *zilahi* ev. ref. főgimnáziumban *Ady* Lajos, a *halasi* főgimnáziumban *Reinitz* Győző, a *temesvári* állami főreáliskolában *Baja* Mihály, az *aradi* főreáliskolában *Szente* László, a *sarvasi* «*Vajda-önképzőkör*»-ben *Aszódy* Imre, a *soproni* *Láhne*-intézet «*Petőfi-kör*»-ében *Mayr* Béla, a *kolozsvári* unitárius főgimnáziumban *Geley* Gyula, az *ungvári* főgimnáziumban *Slepkovszky* János, a *szabadkai* főgimnáziumban *Paukovich* Andor, a *lőcsei* kath. főgimnáziumban *Maléter* Ernő lettek az ifjúság első tisztviselői.

VEGYES.

«**Az aradi vértanúk kivégzése**». Bemutatjuk ebben a számunkban *Thorma* Jánosnak nagyszerű festményét, mely tárgyánál és kivitelénél fogva másolatban is mélységesen hat a szemlélőre. Hatalmas művészettel, megkapó realizmussal oldotta meg a képíró feladatát. Komor, őszi táj: ilyenek képzeli az ember a világot azon a szörnyű napon. Köröskörül fehérkabátos osztrák katonák sorfala, lábhozott fegyverrel. Baloldalt kilenez bitófa egyvonalban, megannyi alacsony czövek. Az elsőre most kötik fel *Pölsenberg* tábornokot, a hóhér ágaskodva végezi borzalmas munkáját, legénye lefogja az áldozat fejét, oldalt földre roskad a pap. Hátrább áll a tábornokok csoportja, nemes, megragadó magyar alakok. A lábatörött *Damjanich* szekéren, fehér szűrbe burkolózva, zord tekintettel néz maga elé; előtte feszületét magasra emeli a fehér karinges pap, jobbra tőle bátran emelt fível várja *Nagy* Sándor József, hogy a sor rá következzék. *Leiningen* tábornok esüggédten támaszkodik a szekér rúdjaéhoz, tartásában a szomorú levertséget mesterien tükrözteti a művész. Széltől végre két fiatal papnak jellemzetes alakja foglal helyet: az egyik összeszerítot ajakkal és égő szemmel néz a tábornokok felé, a másik megtörten, imádságos könyvét ajkához szorítva, fojtja vissza könyeit.

A képet a *Könyves Kálmán* irodalmi részvénytársaság engedelmével közöljük, mely művészi reprodukciót adott ki róla. Háromféle kiadás jelent meg: 30, 36 és 48 frtos; havi részletekben is kapható.

FEJTÖRŐ.

Rovatvezető: Csizsár József.

Számantani kérdés:

Ha egy gondolt számnak ötszörösét 45-ből kivonom, hetet kapok eredményül. Melyik ezen gondolt szám?

Földrajzi kérdés:

Mi a neve azon szép és igen termékeny lapálynak, mely a brassói havasoktól északra, az Olt völgye felé terül el? Tulajdonképpen nem egyéb, mint az Olt déli (balparti) mellékvízeinek völgyelése?

Történelmi kérdés:

Mi a neve VII. Henrik dedumokájának, ki Dudley Guilford lord nevévé lett s 1553-ban királynővé kiáltott ki, de mivel a nép nem akarta elismerni, 9 nap múlva leköszönt; 1554-ben férjével együtt kivégeztetett?

Természetradi kérdés:

Melyik macskaféle az, melynek színe vöröses-sérge, barnás köralakú foltokkal, melyek közepén egy kisebb folt van? Amerikának legnagyobb ragadozója.

Képrejtvény.



Megfejtési határidő 1899. október 23.

A 1. számban közölt fejtörő kérdések megfejtése:
Számantani kérdés: A földműves háza 2000 koronába került. **Földrajzi kérdés:** Athos (Hagior Oros) a Kallidike-félsziget keleti nyúlványa. **Történelmi kérdés:** Catalaunumi síkság. **Természetradi kérdés:** Fémdarazsak (chrysidiches). **Képrejtvény:** Nem mindig mosolyog a szerencse.

Helyesen fejtették meg: Szécskay Dezső, Singer Gyula, Wessely Imre, Rehorovszky Rezső, ifj. Izsák Gyula, Borosnyay Oszkár, Steiner Vilmos, Schwarcz Béla, Vadas Zoltán, Puskás Endre, Spärger Henrik, Tronner Rezső, Grünfeld Ferencz, *Ginzory Aladár*, Laczkó Géza, Weisz Hugó, Dragovics István, Krafka Boriska, Révész Samu, Perzina Károly, Gyapay József, Puskás Jenő, Ács Nagy István, Király Jenő, Laufer Rezső és Ödön, Lukachich Mihály, Maresek Sándor, Benedek Arthur, Perbay Alajos, Steiner Izidor, Tekus Oszkár, Hartmann Gaston lovag, Lichtenstern Béla, Barla Sz. József, Balássy Miklós, Kohlhuber Péter, Farmasy Antal, Berger Mór, Bachruch Albert, Szenyovszky Ferencz, Csáthy Dezső, Stand Gábor, Szabó Ferencz, Antony Gyula, Tavi Lajos, Bauer Gyula, Schwarcz Béla, Wittmann György, Steinschneider Ernő, Techet Károly, Laban Antal, Katz Bernát, Blumberg Alfréd, Lissem Sándor, Piek Béla, Laukó Géza, Ember István, Kuna László, Toldy Zoltán, Zomody József,

FRANKLIN-TÁRSULAT NYOMDÁJA.

Gulovics Andor, Labancz László, Bartsch Sándor, Bóné Endre, Wolfram János, Névedy Botka Andor, Sebők Dezső, Fejes Lajos, Lázár Béla, Krumpshink Kálmán, Bárány Kálmán, Dukász Jenő, Luft József, Simáček Kálmán, Litsék Zoltán, Huszár Kálmán, Singer Ernő, Okolicsányi Pál.

A kitűzött jutalomkönyvet: Deli «Bácsy Jakab» ez. művet *Ginzory Aladár* előfizetőnk nyerte meg Ny. Zsámbokréten.

SZERKESZTŐI TELEFON.

Senki fia. Azon önképzőköröknek tagjai, melyek a «T. L.»-ját járatták, részt vehetnek pályázatainkon, de rejtvénymegfejtést csak az önképzőkör nevében küldhetnek. Tudósítónak beveszszük, de előbb tudni akarjuk, hogy «ki fia». — **Dragovics István**, Szombathely. Nyerhet akár egy rejtvény megfejtéséért. — **W. Zs. és B. A.** Köszönjük, onnan már van tudósítónk. — **Az ifjú panasza.** Kis levelezőlap területén ennyi fájdalom hogy is fér el? — **Pfeiffer Izidor**, Pápa. Jutalomkönyv megyen. Nem kell átallani a kérést. — **Laczkó Géza**, Kolozsvár. Gimnáziumunknak és az emléktáblának képe igen csinos. Ez az első középiskola-kép, a mit «ánziskártyán» láttunk. — **N. J. Pécs**, **S. S. Nagybánya**, **B. A. Brassó**, **K. Gy. Losonc**, **L. L. Nagykőrös**, **R. R. Modor**, **B. Gy. Zilah**, **A. B. Szolnok**, **W. H. Kassa**, **K. M. Lőse**, **D. J. Nagykanizsa**, **J. Gy. Temesvár**, **T. K. Sopron**. Besoroztuk tudósítóink gárdijába. **Schwarcz Béla**, Budapest. A középiskolai magánolvasmányok a «T. L.» múlt évfolyamának 9. számában vannak összeállítva. — **Rehorovszky Rezső**, Modor. Jár-e a «T. L.» körükbe? — **Sebők Dezső**, Az ön kenyeres pajtása és szomszédja tudósít. Üdvözlét kedves szabadkai hűveinknek. — **Dubiosus**, A legjobb szép-prózát jelenleg tán Tóth Béla írja. — **Winterstein Frigyes**, Pozsony. Bizza csak ránk, melyik tudósításnak adunk helyet és melyiknek nem. Az érdekesebbnek mindig elsőbbséget kell biztosítani; azonfelül a tér szűk volta is parancsol. Tehát ne türelmetlenkedjék. — **Gyárfás Elemér** előfizetőnk Nagy-Szebenben (Haller-rét 9. szám) szívesen válaszol a helyből feladott képes levelezőlapokra. — **László Sándor**, Keskemét. Hirdetéseket csak a kiadóhivatal vesz föl díjazás mellett. — **A koldús**, Turgeneff Ivánnak e rajza már rég megjelent magyarul a «Költemények prózában» című kötetben. — **Roth Ottó**, Szászváros. Nincsen.

Bekötési tábláink

a tavalyi, általános tetszésben részesült minta szerint elkészültek és darabonként 80 krajczárért kaphatók a kiadóhivatalban. (IV. kerület Egyetem-utca 4. szám.)



REMÉNYI MIHÁLY műhangszerész

üzletének jó hírneve biztosíték arra, hogy ott a legfinomabb hangszerek és húrok kaphatók. Specialis hegedű javításai, saját készítményű új hegedűi, melyekről a legnagyobb művészek: **Habay**, **Popper**, **Gobbi** tanár urak stb. igen elismerően nyilatkoztak, máris nagy tért hódítottak maguknak, mert az Operában, Zeneakadémiában és más művészek, régi hegedűjök helyett **Reményi** hegedűin játszanak, melyeknek a szakértői körök nagy jövőt jósolnak. Ipartelepe: **Budapest, Király-u. 44.** Képes árjegyzék ingyen és bérmentve. A **Tanulók Lapjára** hivatkozva minden vevő 10% engedményben részesül.

TANULÓK LAPJA

A nmélt. vallás- és közoktatási miniszterium által 1896. május 26-án kelt 26808. sz. alatt, Budapest székesfőváros tanácsa által 1895. augusztus hó 20-án 7376. szám alatt ajánlott középiskolai ifjusági hetilap.

ELŐFIZETÉSI ÁRAK:	SZERKESZTI	FŐMUNKATÁRS:	SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVATAL:
Negyed évre... 1 frt 20 kr.	Dr. RUPP KORNÉL	GAAL MÓZES.	Budapest,
Fél évre... 2 frt 40 kr.	Kiadja a Franklin-Társulat magyar irodalmi intézet és könyvnyomda.		IV. ker., Egyetem-utca 4. szám
Egész évre... 4 frt 80 kr.	Kéziratokat nem adunk vissza.		
<i>Megjelenik minden vasárnap.</i>			

MULT ÉS JELEN.

(*) A pécsi gimnazisták bizonyára most is kegyelettel őrzik könyvtárukbán azokat a köteteket, a melyeket egykor a főgimnázium önképzőköre adott ki.

Mi, már mint késő utódok, nagy pietással forgattuk annak idején az elődök szellemi termékeinek gyűjteményeit, s magunk is vágytunk volna a magunk gyöngye kísérleteit nyomdafesték alatt látni, — de a régi szép idők elmúltak, nekünk le kellett mondani a dicsőségről.

A mennyire én emlékszem, derék munkák voltak azokban a kötetekben: elbeszélések, értekezések, versek. Íróik a mi korunkban már férfiak voltak: ügyvédek, tanárok, előkelő városi és megyei tisztviselők. S a mit deákkorokban irtak, bizony nem vált szegényekre. A sok közül egyre jól emlékezem, Váradi Antalra, a ki ma is büszke arra, hogy pécsi deák volt. Költészetének félnék géniusa ott kezdte szárnypróbálgatásait, s derék munkát adott, kiváló verseket irt, a melyek beleillettek a kötetbe.

Igaz ugyan, hogy abban a korban, a hatvanas évek vége felé, valóságos férfiak voltak a nagy deákok, a kik komoly ambícióval végezték kötelességeiket s készültek pályájukra. Önképző-köri működésük is méltó volt hozzájuk, — nem langymatag, holdkóros, sápitózó verseket irtak különféle ideálokhoz, hanem a ki verseket irt, az vagy a komoly balladát, vagy a költői elbeszélést művelte. S ez egy ideig — még az én időmben is — tradíció volt a pécsi gimnáziumban.

Buday Béla olyan gyönyörű kis költői elbeszélést irt, hogy esudájára jártunk. S a költői lelkű ifjúból realis foglalkozású, de jeles mérnök lett.

A pécsi diákok komoly munkásságát nagyban elősegíti a pécsi uri kaszinó, a mely évenként több aranyból álló pályadíjat szokott kitűzni különböző műfajokra. A kaszinó-díj nyertese valóságos kis akadémikus pályázó, a maga szűk hazájában ünnepele ember. Ez a kaszinó biztatta akkor is a deákokat a munkára, de annyi jeles, derék akadt köztük, hogy nehéz volt köztük válogatni. Így kerültek aztán kötetbe az önképzőkör igazán irodalmi értékű termékei.

Régen volt ez, mikor még szabad volt az önképzőkör termékeit kinyomatni, ma már a középiskolai rendtartás ezt megtiltotta.

Azért esodálkozom azon, hogy most Nagy-körösön az önképzőkörnek külön nyomtatott lapja van, a melybe az önképző-köri felolvasások vannak szánva. A beköszöntő azt mondja, hogy ez a lap «emléket adna mindazok kezébe, a kik ez iskolai évben növendékei a körösi iskolának». Mi nem vagyunk ellenségei ennek a lapnak, ránk nézve csak előnyös, ha nyolcz oldalas közleményekből tudjuk meg, hogy mit csinálnak a nagykörsői önképzőkörben. De ismerve egy lap szerkesztésével járó sok utánjárást, sajnáljuk a szerkesztőket, a kiknek nem kis gondot ad e lap összeállítása. Másfelől ebből a lapból sajnosan látjuk — ha csak a későbbi számoknál nem esalódunk — hogy annak a körnek munkásai még csak meg sem közelítik a régi pécsi diákirógárdát, — no meg azt is, hogy a kör megrendeli a Magyar Szalont és a Borszem Jankót, a Tanulók Lapját pedig nem. Igaz ugyan, hogy mire való volna a Tanulók Lapja a Nagykörsői Diáklap mellett, s aztán meg a körösi diákoknak nagyobb szükségük van az élcezes politikára és a karrikaturákra, mint a T. L. komoly irányú közleményeire!...